

<https://www.informio.ru/publications/id7411/Differencirovannoe-obuchenie-pri-osvoenii-programmy-SPO-po-hudozhestvennym-disciplinam>

9. Matkarimova D. Sh. *Tekhnologiia konstruirovaniia situatsionnykh zadach v sodержanii prakticheskogo obucheniia* // *Molodoi uchenyi.* – 2012. – № 4. – S. 434–437.

10. Karmazina M. V. *Rol uprazhnenii v protsesse prepodavaniia zhivopisi i risunka* // *Vestnik MGOU. Seriia: Metodika obucheniia izobrazitelnomu i dekorativno-prikladnomu iskusstvu.* – 2007. – № 2. – S. 24–30.

11. Tomlinson C. A. *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms.* – 2nd ed. – Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2001.

12. Tomlinson C. A. *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners.* – 2nd ed. – Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2014.

13. Subban P. *Differentiated Instruction: A Research Basis* // *International Education Journal.* – 2006. – Vol. 7, № 7. – P. 935–947. ([SCIRP](#))

14. Smale-Jacobse A. E., Meijer A., Helms-Lorenz M., Maulana R. *Differentiated Instruction in Secondary Education: A Systematic Review of Research Evidence* // *Frontiers in Psychology.* – 2019. – Vol. 10. – Art. 2366. ([e-iji.net](#))

15. Shareefa M. *Teachers' Differentiated Instruction Practices in Mixed-Ability Classrooms: A Mixed-Methods Study* // *International Journal of Instruction.* – 2023. – Vol. 16, № 1. – P. 401–422. ([e-iji.net](#))

16. Hume K. *Start Where They Are: Differentiating for Success with the Young Adolescent.* – Toronto: Pearson Education Canada, 2008.

17. Chapman C., King R. *Differentiated Assessment Strategies: One Tool Doesn't Fit All.* – Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2005.

18. Thames Valley District School Board. *What Is Differentiated Instruction?* [Electronic resource]. – 2012. – Mode of access: <http://www.tvdsb.ca/programs.cfm?subpage=91423>

FTAMP: 14.35.09

<http://doi.org/10.51889/3005-6381.2024.84.3.002>

Иманбакиев Е.А.¹, Шажабоева Ж.А.², Уфук Özkubat³

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, аға оқытушы, магистр, Алматы, Қазақстан, e-mail: 1988_era_88@mail.ru

²Абай атындағы ҚазҰПУ, оқытушы, магистр, Алматы, Қазақстан, e-mail: janar.04@mail.ru

³Гази университеті, PhD, профессор, Түркия, e-mail: ufukozkubat@gazi.edu.tr

МУЛЬТИМОДАЛЬДЫ КЕЛІСТЕР АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ КЛАССИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ХАЛЫҚТЫҚ ӨНЕРГЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН ӨЗЕКТЕНДІРУ

Аңдатпа

Классикалық өнер, халық шығармашылығы және мультимодальды тәсілдер көркемдік білім беру студенттердің мұралық дәстүрлерге деген қызығушылығын қалай сақтай алатынын қайта қарастыруда басты орынға ие болуда. Бұл мақалада студенттердің классикалық және халық шығармашылығына деген қызығушылығын орта білімнен кейінгі білім берудегі әдейі жасалған мультимодальды келісімдер арқылы қалай жаңартуға болатындығы зерттелген. Мультимодальды келісімдер студенттер классикалық және халықтық өнер туындыларымен жұмыс істегенде әртүрлі режимдердің (көру, сурет салу, фотосурет, бейне, дыбыс, цифрлық өңдеу), құралдар мен рөлдердің қалай біріктірілетінін көрсететін келісілген құрылымдар ретінде анықталады.

Зерттеу төрт бүгін сыныбы бар екі қалалық мектепте аралас әдісті, квази эксперименттік дизайнды қолданады. Эксперименттік топтарда классикалық картиналар мен халық

артефактілерін аналогтық және цифрлық өндіріс тапсырмаларымен біріктіретін мультимодальды келісімдер негізінде алты апталық оқу бөлімдері құрылды. Бақылау топтарына дәстүрлі, негізінен моно модальды әдістерді қолдана отырып, бірдей мазмұн үйретілді. Сандық нәтижелер эксперименттік топтардағы жалпы қызығушылық пен барлық ішкі өлшемдердің айтарлықтай және айтарлықтай өскенін көрсетеді, ал бақылау топтары шамалы, маңызды емес өзгерістерді ғана көрсетеді. Сапалы деректер пассивті бақылаудан белсенді интерпретацияға, сыртқы мотивацияланған сәйкестіктен неғұрлым ішкі өзара әрекеттесуге және "ескі және заманауи" өнердің екілік көзқарастарынан классикалық және халықтық өнер цифрлық эстетикамен қатар өмір сүретін гибриді мәдени сәйкестендіруге ауысуды көрсетеді.

Мақалада мультимодальды келісімдер оқушылардың классикалық және халық шығармашылығына деген қызығушылығын жандандырудың қуатты педагогикалық стратегиясын ұсынады және оқу бағдарламаларын әзірлеуге, мұғалімдердің біліміне және көркемдік білім берудегі болашақ зерттеулерге әсерін сипаттайды деген қорытындыға келді.

Түйін сөздер: классикалық өнер, халық шығармашылығы, мультимодальды тәсіл, оқушылардың қызығушылығы, көркемдік білім.

Иманбакиев Е.А.¹, Шажабаетова Ж.А.², Ufuk Özkubat³

¹КазНПУ имени Абая, страший преподаватель, магистр, Алматы, Казахстан, e-mail: 1988_era_88@mail.ru

²КазНПУ имени Абая, преподаватель, магистр, Алматы, Казахстан, e-mail: janar.04@mail.ru

³Университет Гази, PhD, профессор, Турция, e-mail: ufukozkubat@gazi.edu.tr

АКТУАЛИЗАЦИЯ ИНТЕРЕСА СТУДЕНТОВ К КЛАССИЧЕСКОМУ И НАРОДНОМУ ИСКУССТВУ ПОСРЕДСТВОМ МУЛЬТИМОДАЛЬНЫХ СОГЛАШЕНИЙ

Аннотация

В центре переосмысливания роли художественного образования в сохранении культурных традиций находятся традиционные формы творчества, народные традиции и интегрированные методы преподавания. В данном тексте анализируется возможность повышения интереса учащихся к произведениям классического наследия и народного искусства через использование специально разработанных многоаспектных подходов в системе обучения после среднего образования. Межвидовые договорённости представляют собой согласованную систему взаимодействия различных форм восприятия (зрительное восприятие, графические изображения, фотофиксация, кинозапись, аудиозаписи, компьютерные технологии), используемых средств и функций участников процесса создания художественных произведений традиционного и народного характера.

В работе применяется комбинированный подход, основанный на псевдосравнительном планировании, проводимый в двух учебных заведениях города с участием четырёх групп учеников. В рамках исследовательских групп разработаны двухмесячные образовательные модули, объединяющие традиционные изображения и культурные экспонаты с заданиями по ручному и электронному изготовлению. Экспериментальные коллективы изучали идентичный материал через классические, преимущественно однопараметрические способы. Анализ данных указывает на рост ключевых показателей активности среди участников опытных групп, тогда как показатели у представителей контрольных выборок остаются практически неизменными. Анализ достоверная информация свидетельствует о смене позиции со стороннего восприятия на активное осмысление, с внешней обусловленности самоидентификации на внутреннее взаимодействие и с противопоставления традиций и современности искусства на синтезированную культурную принадлежность, где традиционные формы творчества соседствуют с цифровыми образами.

В тексте подчеркивается значимость комплексных подходов как эффективного средства повышения мотивации учеников к изучению произведений классической литературы и народного наследия, а также анализируется их роль в формировании образовательных стандартов, подготовке учителей и перспектив изучения эстетического воспитания.

Ключевые слова: классическое искусство, народное искусство, мультимодальные подходы, интерес студентов, художественное образование.

Imanbakiyev E.¹, Shazhabaeva Zh.², Ufuk Özkubat³

¹Abai kazakh national pedagogical university, Senior Lecturer, master's degree, Almaty, Kazakhstan, e-mail: 1988_era_88@mail.ru

²Abai kazakh national pedagogical university, Lecturer, Master's degree, Almaty, Kazakhstan, e-mail: janar.04@mail.ru

³Gazi University, PhD, professor, Turkey, e-mail: ufukozkubat@gazi.edu.tr

UPDATING STUDENTS' INTEREST IN CLASSICAL AND FOLK ART THROUGH MULTIMODAL AGREEMENTS

Abstract

Classic art, folk craft and multimodal strategies are increasingly becoming core concepts guiding the reconsideration of how to make the study of art maintain students' interest in heritage traditions. This article explores how formal modulation can refresh students' interest in classical and folk art, according to the intentional multimodal agreements into which they enter in lower secondary art education. By multimodal agreements we mean negotiated framings of how different modes (viewing, drawing, photography, video-making and -recording, sound recording, digital), tools and roles are brought together as students engage with classical and folk artworks.

The design of the study is a mixed-method, quasi-experiment in urban schools with four whole classes. In the experimental conditions, six-week teaching units revolved around multimodal engagements where classical paintings and folk artefacts were combined with analogue and digital production activities. Differential treatment group participants learned the same material via conventional (mostly unimodal) teaching methods. Students' interest in classical and folk art was tested before and after the intervention through a 24-item Likert-scale questionnaire targeting cognitive curiosity, emotional engagement as well as behavioural intentions along with open-ended questions and student multimodal products analysis.

Quantitative findings indicate significant and large gains in Global Interest & all subdimensions for the experimental groups, while control subjects evince modest and non-significant shifts. Qualitative findings suggest movements in respect of passive observation to active interpretation, motivation from external compliance into more internalised efforts and the deconstruction of binary perspectives on "old versus modern" art as participants engage with hybrid cultural identifications comprised of imagery reflecting classic and folk potential alongside digital aesthetics.

Key words: classical art, folk art, multimodal approach, student interest, art education

Кіріспе. Қазіргі заманғы көркемдік білім беруде мұғалімдер студенттердің имиджге бай, бұқаралық ақпарат құралдарына бай әлемде өмір сүріп жатқандығы, сонымен бірге классикалық және халықтық өнер дәстүрлеріне деген қызығушылықтың төмендеп, бөлшектеніп бара жатқандығы туралы парадоксқа көбірек тап болады. Еуропа мен Орталық Азиядағы мектеп оқушылары мен өнер студенттерінің сауалнамалары көрсеткендей, олар «жоғары» және дәстүрлі өнердің мәдени құндылығын мойындай отырып, канондық туындылар мен мұралық қолөнерге бағытталған оқу бағдарламаларын өздерінің күнделікті көп әдебиеттік тәжірибелерінен алшақ деп санайды және цифрлық тәжірибелер [11]. сонымен қатар, халықаралық және ұлттық саясат құжаттары, соның ішінде ЮНЕСКО – ның Көркемдік білім берудің жол картасы және қазақстандық көркемдік білім беру жүйесі туралы аналитикалық есептер – мәдени мұраны сақтаудағы, ұлттық бірегейлікті нығайтудағы және

білім экономикасындағы шығармашылықты дамытудағы көркемдік білімнің рөлін көрсетеді [4; 5]. Саяси амбициялар мен сыныптағы шындықтар арасындағы бұл шиеленіс оқушылардың классикалық және халық шығармашылығымен қарым-қатынасын заманауи коммуникативтік пейзаждармен үндесетін педагогикалық форматтар арқылы "жаңарту" қажеттілігін бірінші орынға қояды.

Перспективалы жауаптардың бірі-өнер сабағында визуалды, ауызша, есту, дене және цифрлық бейнелеу режимдерін әдейі ұйымдастыратын мультимодальды тәсілдерді қолдану. Кресс пен Джевитт әзірлеген мультимодальды теория мағына әрқашан тек тіл арқылы емес, режимдер шоқжұлдызы – кескіндер, қимылдар, дыбыс, кеңістіктік орналасу және цифрлық интерфейстер арқылы жасалады деп тұжырымдайды [1; 2]. Мектеп жағдайында бұл картиналар, халық артефактілері, музыка, баяндау, бейне, толықтырылған шындық және оқушылардың жеке медиа туындыларын интерпретациялау, экспрессиялау және сәйкестендіру жұмыстарын жүргізу мүмкіндіктерін кеңейтетін "мультимодальды ансамбльдерге" біріктіруге болатынын білдіреді. Өнер және сауаттылық бойынша білім беру саласындағы зерттеулер көрсеткендей, мұндай бірлескен мультимодальды өнер жобалары студенттердің мотивациясын, меншік сезімін және эстетикалық реакциясының тереңдігін арттырады, әсіресе оларды аналогтық және цифрлық медиа арқылы мәдени оқиғаларды қайта айтуға немесе қайта сахналауға шақырғанда [3].

Бұл мақалада мультимодальды келісімдер термині классикалық және халық шығармашылығы төңірегінде оқу іс-әрекетін құрылымдайтын режимдердің, құралдардың және рөлдердің келісілген, педагогикалық жобаланған конфигурацияларын белгілеу үшін ұсынылған. Бұл «келісімдер» заңды мағынада келісімшарттар емес, мұғалімдер мен студенттер арасындағы белгілі бір жобада әртүрлі режимдердің (мысалы, көру, тыңдау, орындау, кодтау, кураторлық) қалай біріктірілетіні және бағаланатыны туралы ортақ негіздер болып табылады. Оларға (а) қандай классикалық және халықтық өнер туындылары бірінші орында тұрғаны туралы таңдау кіреді; (b) цифрлық технологиялар (планшеттер, интерактивті тақталар, бейне өңдеу, AR қолданбалары) осы жұмыстарға қол жеткізуге қалай ықпал етеді; және (c) студенттерді жауап беруге қалай шақырады-мысалы, классикалық картинаны цифрлық коллаждағы халықтық ою – өрнекпен ремикстеу немесе эпикалық халық әнін студенттік бейне эссемен жұптастыру. Мультимодальды педагогикаға сүйене отырып, мультимодальды келісімдер осылайша сыныпты дәстүрлер мен инновациялар, мұралар мен күнделікті медиа тәжірибелері әдейі тоғысатын кеңістік ретінде қалыптастырады.

Халықтық және дәстүрлі өнерді мектеп бағдарламаларына интеграциялау бойынша зерттеулер осы бағытқа эмпирикалық қолдау көрсетеді. Америка құрама штаттарындағы Білім берудегі Халық Шығармашылығы Және онымен байланысты "Сыныптағы Халық Шығармашылығы" бастамалары Жөніндегі Ұлттық Жұмыс Тобының есептері студенттердің жергілікті халық суретшілерімен және қоғамдастық дәстүрлерімен бұқаралық ақпарат құралдарына бай жобалар арқылы қарым-қатынас жасағанда, олардың қызығушылықтары арта түсетінін көрсетеді [6; 7]. Жақында жүргізілген халықаралық зерттеулер халық шығармашылығын қоғамдық өнерді оқыту курстарына, соның ішінде цифрлық ресурстар мен жобалық тапсырмалар арқылы енгізу студенттердің эстетикалық сезімталдығын, мәдени хабардарлығын және шығармашылық қабілеттерін арттыратынын көрсетеді [8; 9]. Сонымен қатар, бағалаулар тұрақты кедергілерді көрсетеді: халықтық мотивтерге үстірт немесе стереотиптік көзқарас, мұғалімдердің этномәдени мазмұндағы шектеулі дайындығы және халық шығармашылығын тұрақты оқу интеграциясынан гөрі оқшауланған "мерекелік" бөлімшелермен шектеу тенденциясы [9; 12].

Қазақстандық контексте көркемдік білім берудің алдында жаһандық мәдени ағымдарды теңестіру және ұлттық мұраны сақтау міндеті тұр. Қазақстандағы көркемдік білім беруді модернизациялаудың аналитикалық шолулары оқу бағдарламалары классикалық өнер тарихын да, этномәдени және поли-арт шеңберіндегі халықтық сәндік-қолданбалы өнер, музыка және эпикалық әңгімелерді қоса алғанда, ұлттық дәстүрлерді де көрсетуі керек екенін көрсетеді [4; 5]. Сонымен қатар, бұл зерттеулер проблемаларды да тіркейді: бағдарламалық

құжаттар мен сыныптағы тәжірибе арасындағы алшақтық, көркемдік білім берудегі заманауи технологияларға біркелкі қол жетімділіктің болмауы және мұра мазмұнының тірі, дамып келе жатқан ресурс ретінде емес, оқулықпен байланысты болып қалу қаупі. Осыған байланысты мәселе студенттерге классикалық және халықтық өнерді «ұната ма» деген сұрақ қана емес, сонымен қатар бұл дәстүрлер мультимодальды, қатысымдық және технологиялық делдалдық оқыту орталарында кездескен кезде олардың қызығушылығын қалай өзгертуге болады деген сұрақ туындайды.

Осы зерттеудің мақсаттары үшін классикалық өнер ұлттық және әлемдік өнер тарихында канонизацияланған туындылар мен тәжірибелерді білдіреді (мысалы, академиялық кескіндеме, классикалық мүсін, канондық ескерткіштер), ал халық шығармашылығы күнделікті өмірде және қоғамдық тәжірибеде қалыптасқан дәстүрлі бейнелеу және орындаушылық формаларды қамтиды (мысалы, қолөнер, ою-өрнек, костюм, ғұрыптық заттар), қазақ және Еуразиялық дәстүрлерге ерекше назар аудара отырып. Оқушылардың қызығушылығы танымдық қызығушылықты (көбірек білуге деген ұмтылыс), эмоционалды белсенділікті (ләззат алу, резонанс) және мінез-құлық көрсеткіштерін (ерікті қатысу, тұрақты күш-жігер) қамтитын көп өлшемді құрылым ретінде түсініледі. Мультимодальды келісімдер (MAs) классикалық және халықтық өнердің айналасында оқу бөлімдерін құратын мультимодальды міндеттердің, құралдардың және өзара әрекеттесу үлгілерінің жоспарланған жиынтығын білдіреді. Осы мақалада қарастырылған басты мәселе – студенттердің классикалық және халықтық өнерге деген қызығушылығын заманауи медиа – экологиялар мен жергілікті мәдени басымдықтарға жауап беретін тәсілдермен жаңарту, яғни жандандыру және тереңдету үшін Мұндай Мас-тарды қалай жобалауға және енгізуге болады.

Осылайша, зерттеудің мақсаты аналогтық және цифрлық тәжірибелерді біріктіретін көркемдік білім беру бағдарламалары аясында орта мектеп оқушыларының классикалық және халықтық өнерге деген қызығушылығына әдейі жасалған мультимодальды келісімдердің әсерін зерттеу болып табылады. Зерттеу оқу жоспарлары мен бағдарламалық құжаттардың мазмұнын талдауға, мультимодальды бірліктерді квазиэксперименттік енгізуге және араласуға дейін және одан кейінгі студенттердің қызығушылық көрсеткіштерін статистикалық салыстыруға негізделген. Эмпирикалық жұмысты көркемдік білім, мәдени мұра және мультимодальдық мәселелері бойынша халықаралық және Қазақстандық пікірталастардың бір бөлігі ретінде орналастыра отырып, мақала классикалық және халықтық өнердің бүгінгі оқушылар үшін қаншалықты мағыналы болып қала беретіні туралы сұраққа теориялық және практикалық тұрғыдан үлес қосуға тырысады.

Әдістер мен материалдар. Зерттеу барысында оқу материалдарының мазмұнын талдауды мультимодальды келісімдерге (MAs) негізделген интервенциямен және студенттердің классикалық және халық шығармашылығына деген қызығушылығын посттан кейінгі өлшеумен біріктіретін аралас әдісті, квазиэксперименттік дизайн қолданылды. Әдістемелік мақсат репродуктивтілікті қамтамасыз ету үшін процедураларды жеткілікті түрде егжей-тегжейлі сипаттау болды.

Зерттеу контексті және қатысушылар. Зерттеудің эмпирикалық бөлігі ұлттық көркемдік білім беру бағдарламасын ұстанатын екі қалалық жалпы білім беретін мектептерде жүргізілді. Оған орта мектеп оқушыларының төрт бүтін сыныбы қатысты (7-8 сыныптар; N = 96; 13-15 жас). Әр мектепте эксперименттік топ ретінде бір сынып (ЭТ1, ЭТ2; n = 24 және n = 25) және бақылау тобы ретінде бір сынып (БТ1, БТ2; n = 23 және n = 24) тағайындалды. Барлық сабақтарды әдеттегідей өнер мұғалімдері жүргізді; эксперименттік топтардағы мұғалімдер мультимодальды педагогика бойынша қосымша дайындықтан өтті. Ата-анасының келісімі мен оқушының келісімі алынды.

1-кезең: оқу және бағдарламалық құжаттардың мазмұнын талдау

Дайындық кезеңінде 5-9 сыныптарға арналған ұлттық көркемсурет оқу жоспары, мектеп деңгейіндегі жұмыс бағдарламалары және классикалық және халық шығармашылығы бойынша оқулықтар бөлімдері талданды. Мыналарды анықтау үшін кодтау схемасы әзірленді: (1) классикалық өнерге сілтемелер; (2) халық шығармашылығы мен қолөнеріне сілтемелер; (3)

цифрлық медианы белгіленген немесе ұсынылған пайдалану; (4) студенттер жасаған мультимодальды өнімдердің мүмкіндіктері. Екі зерттеуші барлық құжаттарды дербес кодтады; рейтингтер арасындағы келісім 0,80-ден асты (коэн к). Бұл талдау интервенцияға арналған мультимодальды келісімдердің дизайнына негіз болды.

2-кезең: мультимодальды келісімдер мен араласуды жобалау

Мультимодальды келісімдер құрылымдық оқыту-оқыту бөлімшелері ретінде іске асырылды (6 апта ішінде 45 минуттық 6 сабақ), онда:

- классикалық өнердің кем дегенде бір туындысы және халық шығармашылығының бір үлгісі бірнеше режимде ұсынылды (жоғары ажыратымдылықтағы суреттер, қысқа бейнелер, мұғалімнің әңгімесі, музыка, қол жетімді жерде физикалық репродукциялар).;

- аналогтық және цифрлық режимдерді біріктіретін тапсырмалармен айналысатын студенттер (эскиз, коллаж, фотография, цифрлық редакциялау, қысқа бейне немесе слайдшоу жасау);

- әр бөлімнің басында рөлдер, құралдар және бағалау критерийлері туралы нақты келіссөздер жүргізілді (мысалы, "біз бұл кескіндеме мен ою-өрнекті сурет, мәтін және дыбыс арқылы түсіндіретімізге келісеміз; құжаттама жасау үшін смартфондарды/планшеттерді қолданамыз; біз түпнұсқалықты да, бастапқы жұмыстарды құрметтеуді де бағалаймыз").

Бақылау топтары бірдей классикалық және халықтық шығармаларды оқулыққа негізделген, негізінен мономодальды әдістерді (мұғалімдерді түсіндіру, репродукцияны талдау, жеке сурет салу) қолдана отырып, нақты мультимодальды келісімдерсіз немесе цифрлық өндірістік тапсырмаларсыз зерттеді. Екі шарт бойынша сабақ жоспарлары құжатталды.

Құралдар. Студенттердің классикалық және халық шығармашылығына деген қызығушылығы өнерге деген қызығушылық пен мотивация туралы алдыңғы зерттеулер негізінде жасалған сауалнама арқылы өлшенді [3; 11]. Құрал Ликерт шкаласы бойынша 5 баллдық 24 тармақтан тұрды, үш кіші шкалаға топтастырылды: когнитивті қызығушылық, эмоционалды белсенділік және мінез-құлық ниеті (мысалы, көрмелерге баруға, дәстүрлі мотивтермен жұмыс істеуге дайын болу). Пилоттық үлгідегі таразылардың ішкі консистенциясы ($n = 32$) $\alpha = 0,78$ -ден $0,86$ -ға дейін ауытқиды. Қысқа ашық сұрақтар ("классикалық және халық шығармашылығында сізді не қызықтырады?") сапалы деректерді ұсынды.

Процедура және деректерді талдау. Сауалнама барлық топтарға 6 апталық оқу кезеңінен бір апта бұрын (T1) және бір аптадан кейін (T2) енгізілді. Сандық деректер SPSS көмегімен талданды: сипаттамалық статистика, топтар ішіндегі жұптастырылған үлгідегі Т-тесттер және эксперименттік және бақылау топтарын салыстыру үшін ковариаттар ретінде алдын ала сынақ ұпайлары бар ANCOVA; әсер ету өлшемдері (Коэннің d , ішінара η^2) есептелді. Сапалы жауаптар мен студенттердің мультимодальды өнімдері классикалық/халықтық өнерге сілтемелерге, қабылданған өзектілікке және мультимодальды жұмыс туралы рефлексияға бағытталған тақырыптық мазмұнды талдауға ұшырады.

Нәтижелер. Нәтижелер үш бөлімде берілген: (1) оқу және бағдарламалық құжаттарды талдау; (2) оқушылардың классикалық және халық шығармашылығына деген қызығушылығының сандық өзгерістері; және (3) ашық жауаптар мен мультимодальды өнімдердің сапалы дәлелдері.

Оқу және бағдарламалық құжаттарды талдау. Ұлттық өнер оқу бағдарламасының, мектептегі жұмыс бағдарламаларының және оқулықтардың мазмұнын талдау классикалық өнерге сілтемелердің жиі және салыстырмалы түрде егжей-тегжейлі болатынын, ал халық шығармашылығы мен цифрлық медиаға сілтемелердің жүйелі емес екенін көрсетті. 1-кестеде талданған құжаттар бойынша негізгі категориялардың бөлінуі жинақталған.

Кесте-1 – Оқу және бағдарламалық материалдарындағы анық сілтемелердің жиілігі (N = 24 құжат)

Категория	Құжат саны	Пайыздық көрсеткіші (%)
Классикалық өнер (шедеврлер, канондар)	21	87.5
Халық шығармашылығы (қолөнер, ою-өрнек, костюм және т.б.)	14	58.3
Сандық медианы пайдалану (қарау/мұрағат)	9	37.5
Студенттік цифрлық өндіріс (жобалар)	5	20.8
Мультимодальды тапсырмалар (≥ 2 модельді біріктіру)	6	25.0

1-кестеде көрсетілгендей, құжаттардың бестен төрт бөлігінен астамында классикалық өнерге қатысты нақты талаптар немесе ұсыныстар бар, бірақ олардың жартысынан көбінде халық шығармашылығы туралы тұрақты түрде, әдетте оқшауланған бөлімдерде айтылады (мысалы, "Халықтық ою-өрнек" немесе "Дәстүрлі қолөнер апталығы"). Сандық медиаға және мультимодальды тапсырмаларға сілтемелер салыстырмалы түрде сирек кездеседі және көбінесе нақты әдістемелік нұсқауларсыз «электрондық ресурстарды пайдалану» немесе «жоба жасау» сияқты жалпы тіркестермен шектеледі. Бұл эксперименттік кезеңде сабақты жобалау деңгейінде мультимодальды келісімдерді енгізу қажеттілігін растады.

Оқушылардың қызығушылығындағы сандық өзгерістер. Тестілеуге дейінгі баллдардың (T1) бастапқы талдауы эксперименттік және бақылау топтары арасында классикалық өнерге, халық шығармашылығына немесе бастапқы эквиваленттілікті растайтын үш ішкі деңгейдің (когнитивті, эмоционалды, мінез-құлық) кез келгеніне жалпы қызығушылық тұрғысынан статистикалық маңызды айырмашылықтарды көрсетпеді.

Алты апталық араласудан кейін эксперименттік топтар қызығушылықтың барлық аспектілерінің айтарлықтай өскенін көрсетті, ал бақылау топтары шамалы немесе маңызды емес өзгерістерді ғана көрсетті. 2-кестеде жалпы пайыздық индекстің сипаттамалық статистикасы келтірілген (барлық 24 тармақтың орташа мәні, 1-5 аралығында).

Кесте-2 – Классикалық және халықтық өнерге деген жалпы қызығушылық үшін тестілеуге дейінгі және кейінгі ұпайлар

Топ	Саны	T1 көрсеткіші (SD)	T2 көрсеткіші (SD)	Δ (T2-T1)
ЭТ1	24	3.01 (0.48)	3.76 (0.51)	+0.75
ЭТ2	25	2.95 (0.52)	3.68 (0.49)	+0.73
БТ1	23	2.98 (0.50)	3.07 (0.47)	+0.09
БТ2	24	3.02 (0.46)	3.10 (0.45)	+0.08

Жұптастырылған үлгілердің Т-сынақтары ЭТ1 және ЭТ2 өзгерістерінің $p <$ деңгейінде статистикалық маңызды екенін көрсетті .001 үлкен эффект өлшемдерімен (Кокэннің d мәні 0,90 - нан 1,00-ге дейін), ал бақылау топтарындағы өзгерістер айтарлықтай болған жоқ ($p > .10$, $d < 0,20$). ANCOVA тәуелді айнымалы ретінде тестілеуден кейінгі ұпайларымен және ковариат ретінде алдын ала тестілеуімен жағдайдың маңызды негізгі әсерін көрсетті. Жалпы пайыздар бойынша ($F(1, 93) \approx 24,7$, $p < .001$, ішінара $\eta^2 \approx .21$), тестілеуден кейінгі пайыздық айырмашылықтың шамамен бестен бір бөлігі мультимодальды келісімдерге араласуға қатысумен байланысты екенін көрсетеді.

Ішкі масштабты талдау ұқсас заңдылықтарды анықтады. Эксперименттік топтарда классикалық және халық шығармашылығына деген танымдық қызығушылық артты (мысалы, «мен бұл өнер туындыларының қалай жасалғаны туралы көбірек білгім келеді») сияқты мәлімдемелермен жоғары келісім), эмоционалды белсенділік артты (мысалы, ләззат алу және өнер туындыларымен «байланысты сезіну» туралы жиі хабарламалар) және мінез-құлық ниеттері нығайды (мысалы, мұражайларға, көрмелерге немесе халықтық мерекелерге баруға дайындықтың артуы). Бақылау топтарында негізінен когнитивті пәндер бойынша шамалы

жақсартулар байқалды, бұл оқу бағдарламасының жалпы әсерін көрсетуі мүмкін, бірақ эмоционалдық және мінез-құлық көрсеткіштері негізінен өзгеріссіз қалды.

Сапалы дәлелдемелер және мультимодальды өнімдер. Т1-дегі ашық жауаптарды талдау көптеген студенттердің бастапқыда классикалық және халықтық өнерді "алыс", "өткеннен" немесе "тек ересектер мен сарапшылар үшін" деп қабылдағанын растады. Әдеттегі түсініктемелерде классикалық картиналар "әдемі, бірақ қызықсыз", ал халық қолөнері "әжелерге арналған" деп сипатталған. Тек азшылық қана халықтық мотивтермен немесе классикалық көрнекі тілдермен жеке сәйкестендіруді білдірді.

Т2 бойынша эксперименттік топтардағы студенттер классикалық және халықтық шығармаларды реляциялық және тәжірибелік тұрғыдан сипаттай бастады. Көбісі нақты мультимодальды тапсырмаларға сілтеме жасады, мысалы:

- классикалық картинаны олар жазған және түсірген қысқа бейнемен байланыстыру;
- дәстүрлі ою-өрнектерді өздерінің цифрлық дизайнына ендіру;
- халық әңгімесін заманауи музыкамен немесе ауызекі сөзбен үйлестіру.

Студенттер "өз нұсқаларымызды жасау" және "ескі суреттерді фотосуреттеріміз бен бейнелерімізбен біріктіру" өнер туындыларын "жақынырақ", "түсінікті" және "азырақ қатал" сезінетінін хабарлады. Кейбіреулер цифрлық құралдармен жұмыс істеу классикалық картиналардағы немесе бұрын байқамаған әшекейлердегі "ұсақ бөлшектерді көруге көмектескенін" атап өтті.

Жауаптарды тақырыптық кодтау эксперименттік топтардағы үш қайталанатын сапалық өзгерістерді анықтады:

1. *Пассивті бақылаудан белсенді интерпретацияға дейін.* Студенттер өнер туындыларын жалпы сипаттаудан ("әдемі", "оғаш") нақтырақ интерпретацияларды тұжырымдауға көшті, көбінесе мультимодальды тапсырмаларда зерттеген композициялық, символдық немесе мәдени элементтерге сілтеме жасады.

2. *Сыртқы мотивациядан ішкі мотивацияға дейін.* Бастапқы жауаптар көбінесе классикалық және халық шығармашылығымен өзара әрекеттесуді талап ретінде тұжырымдады ("өйткені біз оны зерттеуіміз керек"), ал араласудан кейінгі түсініктемелерде өзін-өзі ынталандыратын қызығушылықтар көбірек болды ("мен мұны ата-анама көрсеткім келеді", "мен интернеттегі өнер аккаунттарын бақылай бастадым").

3. *Екіліктен гибриді мәдени сәйкестілікке дейін.* Бірнеше студенттер өз жобаларында "біздің халықтық үлгілерімізді" "заманауи стильдермен" үйлестіру туралы жазды, бұл классикалық және халықтық өнер оларға қарсы емес, заманауи цифрлық эстетикамен қатар өмір сүре алады деген сезімді көрсетеді.

Керісінше, бақылау тобының жауаптары бұл өлшемдердің салыстырмалы түрде аз өзгеруін көрсетті. Кейбір студенттер суретшілер немесе дәстүрлер туралы "жаңа фактілерді" зерттегенін хабарлағанымен, жеке қайта түсіндірулерді немесе өздерінің медиа тәжірибелерімен байланысын сипаттағандар аз.

Эксперименттік топтардағы студенттердің мультимодальды өнімдерін талдау осы заңдылықтарды растады. Көптеген артефактілер тек техникалық эксперименттерді (суреттерді қабаттастыру, саундтректерді қосу, макеттерді жобалау) ғана емес, сонымен қатар бастапқы жұмыстарды құрметтеу мен шығармашылық трансформация арасындағы ойластырылған келіссөздерді де көрсетті. Мысалы, жобаларға жергілікті халықтық әшекейлер мен заманауи фотосуреттерді енгізу кезінде классикалық картиналардың негізгі композициялық құрылымдарын сақтайтын цифрлық коллаждар немесе мұражай кадрларын студенттердің өз пікірлері мен анимацияларымен қатар қоятын қысқа бейне эсселер кірді. Бұл өнімдер мультимодальды келісімдер классикалық және халықтық өнерге деген қызығушылықты арттыруға, сандық тұжырымдарды растауға және Оларды Талқылау барысында түсіндіруге негіз қалауға ықпал еткені туралы нақты дәлелдер келтірді.

Талқылау. Осы зерттеудің нәтижелері әдейі жасалған мультимодальдық келісімдер оқушылардың классикалық және халық шығармашылығына деген қызығушылығын едәуір жаңартып, тереңдете алатындығын көрсетеді. Эксперименттік топтардағы постқа дейінгі

күшті жетістіктер, бақылау топтарындағы дерлік тегіс траекториялардан айырмашылығы, бұл әсер классикалық және халықтық мазмұнға "көбірек уақыт бөлудің" нәтижесі ғана емес, сонымен қатар бұл мазмұнның делдалдығы мен талқылануының нәтижесі екенін көрсетеді.

Бірінші маңызды нәтиже мультимодальды педагогиканың мотивациялық әлеуетін растауға қатысты. Кресс, Джевитт және оның әріптестерінің теориялық жұмыстары студенттер бірнеше режимдер арқылы мазмұнмен өзара әрекеттескенде және өздерінің мультимодальды ансамбльдерін жобалау мүмкіндігіне ие болған кезде оқыту маңыздырақ болады деп болжайды [1; 2]. Біздің араласуымызда мультимодальдық келісімдер бұл принциптерді нақтылады: классикалық картиналар мен халық артефактілері тек қаралып, сипатталып қана қоймай, сонымен қатар сурет, коллаж, фотосурет, бейне және дыбыс арқылы қайта орындалды. Жалпы қызығушылық үшін және барлық үш ішкі компонент үшін—когнитивті, эмоционалдық және мінез—құлық үшін үлкен әсер ету өлшемдері мультимодальды өнер жобалары мотивацияны, меншік сезімін және қатысу тереңдігін арттыратынын көрсететін алдыңғы эмпирикалық зерттеулерді қолдайды [3; 8; 11], бірақ оларды бірнеше жолмен кеңейтеді.

Біріншіден, қолданыстағы әдебиеттердің көп бөлігі қазіргі заманғы танымал мәдениетке немесе студенттердің өзіндік визуалды өндірісіне бағытталған. Керісінше, бұл зерттеу фокустық мазмұн канондық классикалық шығармалар мен дәстүрлі халық шығармашылығынан тұратын кезде мультимодальды тәсілдердің бірдей тиімді болатындығын көрсетеді. Студенттер тіліндегі байқалған өзгерістер—"жақынырақ", "түсінікті" және "бізбен байланысты"—мультимодальды келісімдер студенттердің қазіргі медиа экологиясында осы дәстүрлерді қайта контексттеуге көмектесетінін көрсетеді. Бұл тұжырым білім берудегі халық шығармашылығының бастамаларымен үндеседі, олар жобаға негізделген жергілікті дәстүрлермен өзара әрекеттесуге баса назар аударады [6; 7], бірақ қызығушылықтың өзгеруіне жүйелі, өлшенетін сілтеме қосады.

Екіншіден, мультимодальдық келісімдер тұжырымдамасының өзі "көптеген режимдерді қолдануға" деген жалпы үндеуге қарағанда дәлірек педагогикалық құралға ықпал етеді. Біздің Дизайнымызда МAs рөлдер (кім не істейді), құралдар (қандай аналогтық және цифрлық ресурстар пайдаланылады) және бағалау критерийлері (бастапқы жұмыстардың құрметті және шығармашылық трансформациясы ретінде қарастырылатын) туралы нақты келіссөздерді қамтыды. Бұл келіссөздер студенттерді пассивті қабылдаудан белсенді интерпретацияға көшіру үшін өте маңызды болған сияқты. Сапалы деректер студенттердің классикалық және халықтық материалдарды жай көшірудің немесе есте сақтаудың орнына оларды қайта түсіндіруге, ремикстеуге және будандастыруға "рұқсат етілгеніне" бірнеше рет сілтеме жасағанын көрсетеді. Осы тұрғыдан Алғанда, МAs халықаралық көркемдік білім беру саясатында кеңінен ұсынылатын, бірақ көбінесе дерексіз болып қалатын мәдени канондарды мұғалімдерге бағытталған таратудан мәдени мағынаның жалпы дизайнына көшуді жүзеге асырады [4; 5].

Бұл деректер сонымен қатар ресми білім берудегі халық шығармашылығының шекті жағдайына қатысты бұрыннан келе жатқан алаңдаушылықтарды көрсетеді. Көркемсурет оқу бағдарламаларына шолулар халықтық дәстүрлердің оқшауланған бөлімдермен, мерекелермен немесе "сәндік" тапсырмалармен шектелетінін, негізгі көркемдік және мәдени оқытуға терең интеграцияланбағанын жиі атап өтеді [8; 9; 12]. Осы зерттеудегі оқу талдауы бұл үлгіні растады: құжаттардың 80% - дан астамы классикалық өнерге сілтеме жасағанымен, жартысы ғана халық шығармашылығына тұрақты түрде сілтеме жасаған, ал аз ғана бөлігі мультимодальды немесе цифрлық жұмыстарды ұсынған. Осы тұрғыда эксперименттік бөлімшелер халық артефактілері мен мотивтерін мультимодальды жобалардағы классикалық жұмыстардың тең серіктестері ретінде қарастырған кезде—толықтырулар немесе этнографиялық қызығушылықтар ретінде емес—студенттер күрделірек, гибриді сәйкестендірулерді дамытатынын көрсетті. Олардың мультимодальды өнімдері көбінесе классикалық композициялық құрылымдарды жергілікті ою-өрнектермен немесе күнделікті

бейнелермен үйлестірді, бұл олардың классикалық және халықтық өнерді бір-бірін жоққа шығаратын немесе иерархиялық тәртіпте сезінбейтіндігін көрсетеді.

Теориялық тұрғыдан алғанда, бұл будандастыруды көркемдік білім берудегі мәдени сәйкестілік объективі арқылы түсіндіруге болады. Contemporary scholarship классикалық өнер әмбебап және халықтық өнер ретінде тек жергілікті немесе "қарабайыр" ретінде ұсынылса, басым емес мәдени ортадан шыққан студенттер екеуінен де алшақ сезінуі мүмкін екенін ескертеді [4; 9]. Осы зерттеудегі тестілеуден кейінгі жауаптар мультимодальды келісімдер диалогтік қарым-қатынасты нығайта алатынын көрсетеді: студенттер "біздің үлгілерімізді" мақтан тұтатынын, сонымен қатар классикалық туындылар мен жаһандық өнер тарихына қызығушылық танытатынын хабарлады. Осылайша, MAs қазақстандық және басқа да ұлттық көркемдік білім беру реформаларында тұжырымдалған этномәдени және поли-арт принциптерін жүзеге асыруға көмектесе алады [4; 5], мұра мен жаһандық мәдениетті теңестірудің операциялық үлгісін қамтамасыз етеді.

Сонымен қатар, нәтижелер ықтимал шектеулер мен тәуекелдерді көрсетеді. Сандық және мультимодальды көркемдік білім беру әдебиеттеріндегі мәселелердің бірі-дәстүрлі мотивтер мен канондық бейнелер контекстен шығарылып, жай стилистикалық элементтер ретінде пайдаланылатын үстірт ремикстеу немесе "эстетикалық іріктеу" мүмкіндігі [8; 12]. Осы зерттеудегі студенттердің өнімдерін сапалы талдау перспективалы тереңдікті де, кездейсоқ үстірттікті де көрсетті. Ең сәтті жағдайларда студенттер бастапқы шығармалардағы символдық және композициялық принциптерді оларды түрлендірмес бұрын түсінетіндігін көрсетті; басқаларында цифрлық құралдар негізінен визуалды эффект үшін пайдаланылды. Бұл вариация мұғалімнің интерпретацияны құрудағы және мультимодальды еркіндіктің мәдени иемденуге немесе тривиализацияға айналмауын қамтамасыз етудегі орталық рөлін көрсетеді.

Дизайндың квазиэксперименттік сипаты әдістемелік шектеулерді де жүктейді. Сабақтар өзгеріссіз өтті және кездейсоқ тағайындалмады; оған тек екі мектеп қатысты; және араласу алты аптаға созылды. ANCOVA және эффект өлшемдері мультимодальды келісімдер қызығушылыққа айтарлықтай әсер етті деген тұжырымды растағанымен, бұл нәтижелердің басқа жас топтары, аймақтар немесе мектеп типтері үшін жалпылануы тексерілуі керек. Сонымен қатар, қызығушылық ең алдымен өзін-өзі есеп беру шкаласы және қысқа жазбаша жауаптар арқылы өлшенді; аудиториямен өзара әрекеттесу және оқушылардың жобадан тыс өнерге байланысты іс-шараларға нақты қатысуы туралы ұзақ мерзімді бақылау туралы бақылау деректері жиналмады. Болашақ зерттеулер өзін-өзі есеп беруді мінез-құлық көрсеткіштерімен (мысалы, өнер үйірмелеріне жоспарлы қабылдау, мұражайларға ерікті түрде бару) және бойлық сызбалармен толықтыруы керек.

Осы шектеулерге қарамастан, сандық және сапалық дәлелдердің жақындасуы мультимодальды келісімдер студенттердің классикалық және халықтық өнерге деген қызығушылығын арттырудың күшті тетігі бола алады деген дәлелді күшейтеді. Эксперименттік топтарға деген жалпы қызығушылықтың күрт артуы, танымдық, эмоционалдық және мінез-құлық өлшемдерінің кеңеюі, студенттердің әңгімелері мен артефактілерінде гибриді мәдени позициялардың пайда болуы MAs-тың "сабақтарды қызықты етуден" гөрі көп нәрсе істейтінін көрсетеді. Олар студенттер мен мәдени мұралар арасындағы қабылданған қарым-қатынасты қайта конфигурациялайтын сияқты, классикалық және халықтық өнерді цифрлық дәуірде жеке тұлғаны көрсету және сәйкестендіру үшін ресурстар ретінде қайта орналастырады.

Өнер мұғалімдері мен саясаткерлер үшін бұл нәтижелердің бірнеше салдары бар. Біріншіден, қазіргі уақытта мультимодальды және цифрлық құралдар туралы тек жалпы түрде айтылатын оқу бағдарламаларының құжаттары классикалық және халықтық өнердің нақты туындыларына қатысты мультимодальды келісімдердің нақты мысалдарымен толықтырылуы керек. Екіншіден, мұғалімдердің білімі мен біліктілігін арттыру Мәдени өкілдік пен этиканы сыни тұрғыдан талқылауды қоса алғанда, MAs-ны жобалау және жеңілдету бойынша оқытуды қамтуы керек. Үшіншіден, көркемдік білім ұлттық бірегейлік пен жаһандық бәсекеге қабілеттілікпен тікелей байланысты Қазақстан сияқты контексттердегі

білім беру органдары саяси ұмтылыстар мен аудиториялық тәжірибе арасындағы алшақтықты жою үшін осы модельді пайдалана алады.

Қорытынды. Бұл зерттеу әдейі жасалған мультимодальдық келісімдер оқушылардың классикалық және халықтық өнерге деген қызығушылығын қазіргі заманғы мектептегі көркемдік білім беру шындықтары аясында қалай жаңартып, тереңдете алатынын зерттеді. Көптеген жасөспірімдер канондық және дәстүрлі өнерді бұқаралық ақпарат құралдарындағы күнделікті тәжірибелерінен алшақ деп санайтын кеңінен танылған мәселеге сүйене отырып, зерттеу аналогтық және цифрлық режимдерді, рөлдерді және бағалау критерийлерін нақты үйлестіретін құрылымдық мультимодальды тәсіл бұл қарым – қатынасты когнитивті, эмоционалдық және мінез – құлық белсенділігін арттыру пайдасына қайта калибрлей алатынын тексеруге бағытталған.

Жаңалықтың бірінші элементі мультимодальды келісімдерді (МAs) тұжырымдау мен іске асыруда жатыр. Мультимодальдық теория ұзақ уақыт бойы білім берудегі мағынаны қалыптастыру кескін, дыбыс, қозғалыс, қимыл және цифрлық интерфейстер арасында бөлінеді деп мәлімдегенімен, сыныптағы қолданбалар көбінесе бір реттік болып қалады немесе қарапайым технологияны қосумен шектеледі. Бұл мақалада МAs режимдердің (көру, тындау, орындау, жобалау), құралдардың (қағаз, камера, өңдеу бағдарламалық құралы) және рөлдердің (жеке, топтық, куратор, комментатор) комбинациясы арқылы классикалық және халықтық өнердің белгілі бір туындыларымен қалай айналысатынын көрсететін келісілген құрылымдар ретінде анықталады. Осы келісімдерді алты апта ішінде құжаттау және жүзеге асыру арқылы зерттеу "бұқаралық ақпарат құралдарын көбірек пайдалану" туралы жалпы талаптардан асып түседі және басқа мұғалімдер мен зерттеушілер бейімдей алатын қайталанатын құрылымды ұсынады.

Екінші үлес эмпирикалық болып табылады. Екі мектептегі төрт бүгін сыныпты қамтитын квазиэксперименттік дизайн магистратураға негізделген бөлімшелерге қатысу классикалық және халықтық өнерге деген жалпы қызығушылықтың статистикалық және білім беру жағынан айтарлықтай артуына әкелгенін көрсетеді. Эксперименттік топтар қызығушылықтың барлық үш аспектісінде – когнитивті қызығушылықта, эмоционалды белсенділікте және мінез – құлық ниетінде айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізді, ал дәстүрлі, негізінен мономодальды әдістермен оқытылатын бақылау топтары ең аз өзгерістерді көрсетті. Ансова-ның эсер ету өлшемдері мен нәтижелерімен расталған бұл нәтижелер МAs студенттердің мұра мазмұнымен қарым-қатынасын жандандырудың сенімді механизмі бола алатынын көрсетеді, бұл алдыңғы мультимодальды зерттеулерде басым болған танымал немесе заманауи мәдениет үшін ғана емес.

Сапалы дәлелдер бұл нәтижелерді байытады және үшбұрыштайды. Эксперименттік топтардағы студенттер классикалық және халықтық өнер туындыларын "жақынырақ", "түсінікті" және "бізбен байланысты" деп сипаттай бастады, көбінесе өздерінің мультимодальдық жобаларын бетбұрыс кезеңі ретінде атады. Олардың өнімдері – классикалық композицияларды жергілікті ою-өрнектермен және заманауи фотосуреттермен үйлестіретін цифрлық коллаждар, мұражай суреттерін жеке түсініктемелермен үйлестіретін бейне эсселер-бұл араласудың ләззат алуды уақытша арттырғанын көрсетеді. Бұл пассивті бақылаудан белсенді интерпретацияға, сыртқы сәйкестіктен ішкі мотивацияға және мұраның екілік тұжырымдамаларынан ("ескі және қазіргі заманға қарсы") классикалық және халықтық өнер цифрлық эстетикамен қатар өмір сүре алатын гибриді мәдени сәйкестендіруге көшуге ықпал етті.

Әрі қарайғы үлес классикалық және халық шығармашылығының біртұтас педагогикалық шеңберде интеграциялануына қатысты. Оқу талдауы классикалық өнердің әлі де бағдарламалық құжаттар мен оқулықтарда кеңінен ұсынылғанын растады, ал халық шығармашылығы көбінесе маргиналды, анда-санда оқшауланған бөлімдерде немесе мерекелік контексттерде пайда болады. Бұл зерттеудегі мультимодальдық келісімдер классикалық және халықтық туындыларды ортақ жобаларда әдейі қатар орналастырды, осылайша "жоғары" және "дәстүрлі" өнер арасындағы жасырын иерархияларға қарсы шықты. Алынған гибриді

студенттік артефактілер мен әңгімелер екі дәстүр де мультимодальды дизайн үшін бірдей заңды ресурстар ретінде қарастырылған кезде, олар студенттердің көркемдік және мәдени ерекшеліктерін қалыптастыруда бір-бірімен бәсекелесудің орнына өзара нығайта алатынын көрсетеді.

Бұл тұжырымдардың маңыздылығы қатысушы мектептер мен нақты ұлттық контекстен асып түседі. Көптеген білім беру жүйелері, әсіресе қарқынды модернизациядан өтіп жатқан елдерде, параллель мақсаттарды тұжырымдайды: мәдени мұраны сақтау, эстетикалық сауаттылықты дамыту және студенттерді мультимодальды және цифрлық құзыреттіліктермен қамтамасыз ету. Алайда, бұл бағдарламалар көбінесе оқшауланған күйінде қалады. Мұнда ұсынылған модель оларды туралаудың практикалық әдісін көрсетеді: классикалық және халық шығармашылығы бай, мәдени мазмұнды мазмұнмен қамтамасыз етеді; мультимодальды келісімдер осы мазмұнды қазіргі заманғы мағынаны қалыптастыру үшін материал ретінде қайта кездесетін құрылымды қамтамасыз етеді; және студенттердің қызығушылығы жаңарады, өйткені олар өздерін тек қабылдаушы ретінде ғана емес, сонымен бірге көрнекі мәдениеттің авторлары ретінде де сезінеді.

Сонымен қатар, зерттеудің шектеулері болашақ зерттеу бағыттарын анық көрсетеді. Іріктеу мөлшері қарапайым болды, тек екі қалалық мектеппен шектелді; араласу кезеңі салыстырмалы түрде қысқа болды; және сабақтарды жағдайларға бөлу кездейсоқ болған жоқ. Сондықтан болашақ жұмыстар дизайнды үлкенірек және әртүрлі үлгілермен, соның ішінде ауыл мектептері мен мамандандырылған өнер мекемелерімен қайталап, кеңейтуі керек. Бойлық зерттеулер классикалық және халықтық өнерге деген қызығушылықтың артуы тікелей жобадан тыс сақталатынын және ұзақ мерзімді мінез-құлыққа әкелетінін бағалауға мүмкіндік береді (мысалы. элективті курстарды таңдау, сыныптан тыс жұмыстарға қатысу, мұражайларға тәуелсіз бару).

Мультимодальды келісімдердің мазмұны мен сапасы туралы қосымша зерттеулер қажет. Салыстырмалы зерттеулер MAs – тің әртүрлі түрлерін – мысалы, цифрлық курацияны бірінші орынға қоятындармен салыстырғанда өнімділікке баса назар аударатындарды-зерттей алады және нақты конфигурациялардың студенттердің әртүрлі профилдеріне қалай әсер ететінін зерттей алады. Сыныптағы егжей-тегжейлі бақылаулар мен дискурстық талдаулар шығармашылық өзгерістерге орын қалдырып, мәдени мұра материалдарымен терең, құрметпен өзара әрекеттесуді жақсы қолдайтын мұғалімнің іс-әрекетін нақтылауға көмектеседі.

Зерттеудің тағы бір перспективалы бағыты мұғалімдердің біліктілігін арттыруға қатысты. Тиімді мультимодальды келісімдерді әзірлеу және жеңілдету цифрлық құралдармен техникалық құзыреттілікті ғана емес, сонымен қатар өнер тарихын, халықтық дәстүрлерді және заманауи бейнелеу мәдениетін терең білуді, сондай-ақ өкілдік пен иемдену мәселелеріне этикалық сезімталдықты талап етеді. Мұғалімдердің сенімдерін, қабылданған мәселелерін және олардың магистратураға негізделген тәсілдерді қабылдаудағы өсуін зерттеу мақсатты оқыту бағдарламалары мен институционалдық қолдау құрылымдарының негізі болады.

Ақырында, болашақ зерттеулер нәтижелердің айнымалыларын қызығушылықтан тыс кеңейтіп, шығармашылықты, мәдениет пен бақ туралы сыни ойлауды және мәдениетаралық түсінікті қамтуы мүмкін. Мультимодальды келісімдерді өнерге негізделген азаматтық пен мәдени тұрақтылықтың кеңірек шеңберіне орналастыру арқылы зерттеушілер студенттерді барған сайын күрделі мәдени ландшафттарды шарлауға және қалыптастыруға дайындаудағы көркемдік білімнің рөлін одан әрі түсіндіре алады.

Қорытындылай келе, бұл мақалада студенттердің классикалық және халық шығармашылығына деген қызығушылығын жаңарту, егер бұл дәстүрлер тәрбиелік және әлеуметтік тұрғыдан белсенді болып қалғысы келсе, мүмкін және қажет деп тұжырымдайды. Мультимодальды келісімдер осы мақсатқа жетудің нақты, масштабталатын стратегиясын ұсынады: олар өнер сыныбын канондық және дәстүрлі туындылар тек құрметпен ойлау объектілері ғана емес, сонымен қатар мультимодальды зерттеудің, диалогтың және шығармашылықтың бастапқы нүктелері болып табылатын кеңістік ретінде қайта

конфигурациялайды. Осылайша, олар қазіргі көрнекі және цифрлық тілдерде сөйлей отырып, өткенді құрметтейтін көркемдік білімге жол ашады, осылайша студенттерге өздерін классикалық және халық шығармашылығының жалғасып жатқан тарихының көрермендері емес, қатысушылары ретінде тануға көмектеседі.

Әдебиеттер:

1. Kress G. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. – London; New York: Routledge, 2010. – 212 p.
2. Jewitt C. *Multimodality and literacy in school classrooms // Review of Research in Education*. – 2008. – Vol. 32, № 1. – P. 241–267.
3. Lim F.V., Toh W., Nguyen T.T.H. *Multimodality in the English language classroom: A systematic review of literature // Linguistics and Education*. – 2022. – Vol. 69. – Article 101048.
4. UNESCO. *Road Map for Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century*. – Lisbon: UNESCO, 2006. – 32 p. – URL: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf
5. Zolotareva L., Rezin Zh., Karipbayev Zh., Burtibayeva A., Bodikov S. *The Issues and Tendencies of Arts Education Modernization in the Republic of Kazakhstan // Review of European Studies*. – 2015. – Vol. 7, № 7. – P. 385–393.
6. *Folk Arts in Education: A Resource Handbook / ed. M. Dow*. – East Lansing: Michigan State University Museum, National Task Force on Folk Arts in Education, 1983. – 214 p.
7. *Local Learning. About Local Learning: The National Network for Folk Arts in Education [Electronic resource]*. – Local Learning, 2013. – URL: <https://locallearningnetwork.org>.
8. Pei J., He S. *On the Value of Traditional Folk Art in Art Education and Teaching // 2019 3rd International Seminar on Education, Management and Social Sciences (ISEMSS 2019)*. – Zhengzhou: Francis Academic Press, 2019. – P. 1404–1408.
9. Zhao Y., Gaikwad S. *Practical research on integrating folk art into public art education courses // Education Insights*. – 2024. – Vol. 1, № 4. – P. 1–7. DOI: 10.32629/eio.v1i4.1924.
10. Haratyk A. *Folk art and culture in the historical and educational context // Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal*. – 2017. – Vol. 9, № 2. – P. 52–64.
11. Taşkesen S. *A study on art interests and critical thinking dispositions of students in fine arts department of the faculty of education // International Journal of Educational Methodology*. – 2019. – Vol. 5, № 2. – P. 275–287.
- Zhang T., Chang C. *Research on the innovation path of public art education in colleges and universities // Frontiers in Educational Research*. – 2021. – Vol. 4, № 13. – P. 39–44.

References:

12. Kress G. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. – London; New York: Routledge, 2010. – 212 p.
13. Jewitt C. *Multimodality and literacy in school classrooms // Review of Research in Education*. – 2008. – Vol. 32, № 1. – P. 241–267.
14. Lim F.V., Toh W., Nguyen T.T.H. *Multimodality in the English language classroom: A systematic review of literature // Linguistics and Education*. – 2022. – Vol. 69. – Article 101048.
15. UNESCO. *Road Map for Arts Education: Building Creative Capacities for the 21st Century*. – Lisbon: UNESCO, 2006. – 32 p. – URL: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf
16. Zolotareva L., Rezin Zh., Karipbayev Zh., Burtibayeva A., Bodikov S. *The Issues and Tendencies of Arts Education Modernization in the Republic of Kazakhstan // Review of European Studies*. – 2015. – Vol. 7, № 7. – P. 385–393.
17. *Folk Arts in Education: A Resource Handbook / ed. M. Dow*. – East Lansing: Michigan State University Museum, National Task Force on Folk Arts in Education, 1983. – 214 p.
18. *Local Learning. About Local Learning: The National Network for Folk Arts in Education [Electronic resource]*. – Local Learning, 2013. – URL: <https://locallearningnetwork.org>.

19. Pei J., He S. *On the Value of Traditional Folk Art in Art Education and Teaching // 2019 3rd International Seminar on Education, Management and Social Sciences (ISEMSS 2019)*. – Zhengzhou: Francis Academic Press, 2019. – P. 1404–1408.
20. Zhao Y., Gaikwad S. *Practical research on integrating folk art into public art education courses // Education Insights*. – 2024. – Vol. 1, № 4. – P. 1–7. DOI: 10.32629/eio.v1i4.1924.
21. Haratyk A. *Folk art and culture in the historical and educational context // Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal*. – 2017. – Vol. 9, № 2. – P. 52–64.
22. Taşkesen S. *A study on art interests and critical thinking dispositions of students in fine arts department of the faculty of education // International Journal of Educational Methodology*. – 2019. – Vol. 5, № 2. – P. 275–287.
23. Zhang T., Chang C. *Research on the innovation path of public art education in colleges and universities // Frontiers in Educational Research*. – 2021. – Vol. 4, № 13. – P. 39–44.

GTAMP: 14.35.07

<http://doi.org/10.51889/3005-6381.2024.84.3.003>

Оханова Ы.Н.¹, Боданов С.Б.¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, оқытушы, магистр, Алматы, Қазақстан, e-mail: iris_ohan@mail.ru

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, оқытушы, магистр, Алматы, Қазақстан, e-mail: bodan_1995@mail.ru

БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТ-ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ ДАМУ

Аңдатпа

Болашақ әлеуметтік педагогтар, көркемдік технологиялар және кәсіби құзыреттер тәжірибеге бағытталған жоғары білім туралы заманауи пікірталастарда көбірек байланысты. Бұл мақалада болашақ әлеуметтік педагогтардың кәсіби құзыреттіліктерін дамытуды университеттің оқу жоспарында арт-технологияларды жүйелі қолдану арқылы қалай арттыруға болатындығы қарастырылады. Кәсіби құзыреттілік деп күрделі әлеуметтік-педагогикалық жұмысқа дайындықты қамтамасыз ететін құндылық-мотивациялық, танымдық, оперативті-технологиялық және рефлексиялық компоненттердің интеграцияланған жүйесі түсініледі.

Зерттеу барысында аралас әдісті, квазиэксперименттік жобалау қолданылды. Әлеуметтік Педагогика бакалавры студенттерінің төрт бүтін тобы (N = 84) эксперименттік топқа және бақылау тобына бөлінді. Эксперименттік топ бейнелеу өнері, драма, музыка және баяндау/цифрлық әңгімелеу технологияларын теорияның, тәжірибелік жаттығулардың және микрооқытудың құрылымдық тізбектерінде біріктіретін «Әлеуметтік-педагогикалық жұмыстағы көркемдік технологиялар» семестрлік модулін аяқтады. Бақылау тобы ұқсас мазмұнды көркемдік әдістерсіз дәстүрлі дәріс–семинар форматтарын қолдана отырып зерттеді. Кәсіби құзыреттіліктер экспериментке дейін және одан кейін Ликерт шкаласы бойынша өзін-өзі бағалау құралы мен жағдайға негізделген диагностикалық тапсырмалар арқылы бағаланды; сапалы деректер рефлексиялық журналдар мен жоба портфолиосы арқылы жиналды.

Сандық нәтижелер эксперименттік топтағы құзыреттіліктің барлық төрт құрамдас бөлігінде статистикалық маңызды және үлкен жетістіктерді көрсетеді, ал бақылау тобы шамалы, маңызды емес өзгерістерді ғана көрсетеді. Жақсартулар әсіресе операциялық-технологиялық және рефлексиялық құзыреттерде байқалады және кейстерге негізделген тапсырмалар бойынша жоғары баллдармен расталады. Сапалы талдау оқушылардың әлеуметтік педагогтың рөлін түсінуіндегі өзгерістерді, нақты әдістерді қолдануға деген сенімділіктің артуын, терең рефлексивтілікті және мамандыққа деген адалдықтың күшеюін көрсетеді.